

ובלעז ארקשאקס. ואותו
הבניין קורא התנא אוטם,
שהוא סתום כולו בבניין,
ומרגל לרגל הכיפה עולה
ומתעגלת למעלה, שהמים
נכנסין ועוברין דרך אותו

להוציא בה תמימה חמא תמה מפירה: למה
טמאים, לטמא טהורים, באמר קדוש: מסעדין אותו
יצאו להר המשחה, נחץ מבל שנית עבור
פורה שוחה, סדר מערכת ולא שחה: למה

עוגל"א. וחלל הכיפה מועיל לקבר התהום, שאם יש טומאה תחתיה - האויר מציל וחוצץ
שאינה בוקעת ועולה. אבל בעובי הרגל, אם יש תחתיו קבר התהום - הטומאה עולה דרך
אותו הרגל למעלה. לכך היו עושין כיפין אחרים למעלה מאותן כיפין, אלא שכל כיפה
וכיפה מהעליונות כנגד כל אוטם ואוטם שלמטה, חלל הכיפה העליונה כנגד האוטם
התחתון, ואוטם ש[נ]ל העליונות כנגד חלל הכיפה שבתחתונות. וכן עשוי כולו, ואם צריך
עוד להגביה עושין כיפין על גבי כיפין כעניין זה, כל כיפה מול אוטם וכל אוטם מול
כיפה, עד שהשוה כל הדרך מהר הבית להר הויתים עולה בשוה להר. נמצא שאף מול
האוטם יש חלל ואויר המעכב את הטומאה מלעלות, ונמצא שתחת כל הכבש כולו היה
חלל, שלא היה תחתיו בנין כלל שלא יהיה בו כיפה. וכן היה הבניין נאה ומפואר. וחצרות
היו בעזרה שתחתיהן היה חלל ששם היו מגדלים תינוקות. להוציא בה תמימה חמא
תמה מפירה. להוציא באותו כבש פרה תמימה באדמותו, שהיא מפירה ומבטלת החטא
מישראל שנקראת יונה תמה. מסעדין אותו יצאו להר המשחה. המסעדין אותו לכהן
גדול העושה אותן הם יצאו עמו להר הויתים דרך אותו כבש. משנה היא במסכת פרה (ג).
(ד) פרה וכל מסעדיה יצאו עמו להר המשחה. אותה לאלעזר, ולדורות כבהן גדול נהוג
עלמאק"ל. נחץ מבל שנית עבור פורה שוחה. ממהר היה לטבול שנייה, מלבד טבילה
ראשונה שעשה בשחרית משום פרישות השכבה ימים שהוא טובל ומזה בכל יום, היו
חוזרין ומטבילין אותו פעם שנית בשביל המינין שחופרין שוחה להכשיל בני אדם
בפחזותם"ל, דתנן (פ"ה ג. ד) זקני ישראל היו מקרימין רגליהם להר המשחה ובית הטבילה
היה שם, ומטמאין היו את הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקין, שהיו אומרים במעורבי
שמש היתה נעשית. סמכו ידיהם"ל ואמרו לו אישי כהן גדול טבול אחת, ירד וטבל עלה
ונסתפג. ועצים היו מסודרין שם, עצי ארזים עצי ארזים וכרושים ועצי תאינה חלקין ועושין
אותה כמין מגדל. ופותחין בה חלונות וחזיתה מערכה. היינו סידר מערכת ולא שחה.
ושם היה שוחטה ולא שהה שלא יקדים השמש לבא, שתהא נעשית בלא הערב שמש.
כמדומה אין בדינו תוספת דתחילת מסכת פרה לעין בה. גבי תמיד גרטינן (ב. ד) סידר את
המערכה מזרחה וחזיתה מזרחה. ומפרשין בנמרא דתמיד (ל. א) טעמא כדי שתהא הרוח

קכט. בכ"י פארמא 'ארקא'. מלשון המפרש נראה שדעה לומר שהרגלים נקראים כך בלעז. אבל ברש"י
בכמה מקומות מובא לעז דומה, וכוונתו לכל המכנה, כולל הכיפה, יעוין בב"מ ק"ז, ב ד"ה כיפין -
ארקולט"ו. וכן בזבחים נח, א ד"ה כיפין, ובישעיה יז ט, על 'כפה'. יתכן שזו גם כוונת המפרש כאן.
המילים 'ובלעז ארקשא' לא באו על הרגלים אלא להאיר מבנה הכיפה הכולל קשת הנתמכת משני צידיה
גל רגלים. קל. כלומר, ובין רגל לרגל. קלא. ההיאור כאן הוא של גשר על גבי נהר, המים
זרמים בין רגלי הגשר, מתחת לכיפות העגולות. קלב. ראה יומא מב, ב: 'ונתתם אותה אל אלעזר
זכה - אותה לאלעזר ולא לדורות לאלעזר. איכא דאמרי לדורות כבהן גדול, ואיכא דאמרי לדורות כבהן
זדיוט'. המפרש אומר שהמנהג היה לעשותה בכהנים גדולים, כדעה זו. ברם צ"ב מדוע דווקא כאן נכנסה הערה
ז. קלג. כ"י פארמא: להכשילם בפח. קלד. עליו, וטמאוו בניעתם. וכן מפורש במשנה שם.